

Les institucions valencianes i la identitat dels valencians

Enric Morera i Català
President de les Corts Valencianes

La reflexió sobre les institucions valencianes i la identitat dels valencians, a priori, pot semblar una matèria un poc abstracta, si no difusa, atès que ens pot dur per camins molt interessants d'un abast molt ampli. No és, però, una cosa menor, mancada d'interès, i s'ha de dur a terme des de la perspectiva d'un món global.

Quina és la nostra identitat? Què és la identitat? Això té alguna utilitat? La identitat pot ser única?

La identitat, com el territori, és una construcció social. Són els trets característics, naturals, patrimonials; són el conjunt de tècniques, artesanies, les maneres de fer, de dir, de conrear, de cuinar... Les identitats són referents col·lectius, construccions humanes on compten tant les referències o atributs físics, com les percepcions socials, allò que la gent creu que és. Allò que ens uneix que ens identifica, i allò que ens diferencia d'altres en la nostra percepció o bé en la dels altres.

Moltes han estat les reflexions al voltant de la identitat dels valencians. Fa més de 50 anys Joan Fuster va escriure "Nosaltres els Valencians." Un assaig amb voluntat de promoure un debat sobre el nostre passat i sobre l'esdevenir col·lectiu. L'assaig va sacsejar moltes consciències i durant els darrers anys ha tingut derivades diverses. Des del professor Joan Francesc Mira, amb "La Nació dels Valencians," o més recentment, diverses publicacions com ara "Valencians sense ADN. El relat dels orígens."

Des d'un punt de vista objectivista, el professor Ferran Garcia-Oliver indaga en esta obra interessant sobre el nostre ADN, sobre el debat de la presumpta "puresa de la sang" dels valencians, atesos els diversos pobles que passaren o s'instal·laren entre el riu de la Sénia i el Segura al llarg dels segles. Sobretot, mira d'examinar com s'han jutjat les aportacions de tots aquests pobles i col·lectius ètnics.

Hi ha, en efecte, una "narrativa dels orígens," a través de la qual emergeixen els afectes i les animadversions enfront d'aquest o aquell poble, i, alhora, descriu d'una manera magistral els silencis, les ocultacions i els prejudicis –i, també, l'honestedat– de la ciència, dels historiadors, erudits i lletraferits que s'han ocupat d'una qüestió discutida habitualment amb passió, essencialment pel que fa a la naturalesa de la llengua pròpia i a la definició de "nació."

El professor Baydal situa el naixement de la consciència valenciana (podríem dir-li "nacional") en la concreció de les primeres institucions sorgides en l'antic Regne de València. En la seua investigació historiogràfica situa en al segle XIV, concretament a partir de 1330, el "naixement a la identitat valenciana." En l'obra, els Valencians, des de quan som valencians? Posa data a les primeres manifestacions observables objectivament de la consciència col·lectiva comú als habitants de l'antic Regne de València. Afirmar l'investigador que:

Després de la conquesta de Jaume I en 1238, els musulmans han estat expulsats de les ciutats i apartats en les pitjors zones. Els nous pobladors cristians eren aragonesos i catalans que arribaven amb la seua pròpia identitat. Ha estat a partir de 1330, un segle després de la conquesta, quan, a més, van començar a considerar-se valencians, un nou subjecte col·lectiu que ha arribat fins al segle XXI.

La qüestió dels orígens de la identitat col·lectiva valenciana encara no havia estat estudiada d'una manera empírica, buscant als arxius el moment en què els valencians van començar a utilitzar el gentilici territorial propi: valencians. La investigació del professor Baydal mostra que, a partir de la dècada de 1330, els valencians van començar a considerar-se com a tals, diferenciant-se dels altres pobles de la Corona d'Aragó i de la resta d'Europa. El procés s'havia consolidat cap a la dècada de 1360, coincidint, a més, amb la creació de la Generalitat Valenciana, d'època foral. Segons Baydal:

Tot i que els habitants del territori valencià eren molt conscients de provenir d'Aragó i Catalunya, on tenien les seues arrels, van veure en les noves institucions del Regne, com els Furs, les Corts i la Generalitat, una bona eina per a millorar les seues vides en el context de les societats polítiques medievals. A partir de llavors també van començar a considerar-se valencians.

Les Corts Valencianes van jugar un paper clau per al sorgiment de la consciència dels habitants del regne de València, provinents de Catalunya majoritàriament, d'Aragó minoritàriament... La consciència, podríem dir-ne "nacional valenciana", naix precisament amb el sorgiment de les noves institucions de l'estrenat Regne de València.

Durant aquest 778 anys, s'han succeït diverses situacions institucionals: el Regne de València, el centralisme borbònic, el cantonalisme, les Repúbliques, les monarquies liberals, les dictadures i, a partir de l'any 78, amb la nova Constitució i la recuperació de la democràcia, una monarquia parlamentària i un estat de les autonomies. L'estructura política institucional ha estat diversa sobre l'element o substrat nacional: el poble valencià.

Un substrat (poble, població, col·lectivitat humana) que té una identitat plural (com, per una altra banda, tenen tots els pobles del món) dintre els límits geogràfics de l'antic Regne, amb les variacions conegudes (la pèrdua de Caudete i la incorporació de Villena amb la divisió provincial).

Fruit del pacte d'Almirra, signat per Jaume Ier i l'infant Alfons, a partir de la ratlla de Biar-Villena, tenim doncs un àmbit geogràfic comú que, amb la constitució del Regne de València, ens ha arribat quasi inalterat; l'antic Regne que, amb el pas dels segles, esdevindria el modern País Valencià i que, amb la democràcia, esdevindrà legalment de Comunitat Autònoma Valenciana.

La lluita per la democràcia, l'amnistia, va anar lligada a la demanda de l'autogovern. "Llibertat, Amnistia i Estatut d'Autonomia," en deien. Durant els anys 70, el poble valencià pren consciència, de bell-nou, de la seua identitat, relegada i perseguida durant el franquisme i encara, des de molt abans, a partir de la batalla d'Almansa i la pèrdua dels nostres furs i de totes les nostres institucions nacionals.

La consciència de ser un poble, una nacionalitat històrica, tal com diu la Constitució i el nostre estatut d'autonomia, ha estat molesta i, fins i tot, perillosa. Així, es posaren en marxa molts processos per a minvar, apaivagar, reduir i polemitzar la represa de la consciència nacional del poble valencià. Són episodis que encara mantenen intactes alguns reductes sociològics i polítics minoritaris. Cal recordar ací que, un jove alacantí, Miquel Grau, fou assassinat la vespra d'un 9 d'Octubre, mentre penjava cartells del dia nacional dels valencians. Ara ha fet 39 anys.

La creació del conflicte "polític" sobre la llengua (sense fonaments científics), amb voluntat de dividir i enfrontar. Els episodis per incentivar la divisió i l'enfrontament territorial (Alacant contra València, Elx contra Alacant), l'enfortiment de la consciència provincial, etc.; un altre episodi és el de fomentar l'autoodi o, directament, la sistemàtica identificació de tot el que supose la corrupció amb el gen valencià. Podríem posar molts i un exemples, com el de negar-nos, fins i tot, el nom en les denominacions de les autovies.

Però passem a l'actualitat. Després de més de 700 anys d'esdevenir col·lectiu, quina és la consciència dels valencians. Tenim consciència de pertànyer a una col·lectivitat? No entraré en els debats sociològics, ni estadístics. La idea neuràlgica és la voluntat de ser en un món global.

Som un gran poble, mediterrani, europeista, festiu i treballador. Som 5 milions de persones que, amb més o menys consciència, compartim i convivim en un territori, amb identitats múltiples, amb referents ideològics i orígens socials i geogràfics diversos, plurals. Cinc milions d'homes i dones que compartim un patrimoni natural, ambiental a preservar, i un patrimoni cultural, lingüístic i una personalitat històrica que no hauríem de malbaratar, atès que la consciència col·lectiva, el conjunt de valors socialment compartits, ens és imprescindible per a enllestir un projecte racional de futur per als nostres fills, amb independència de quina ha estat la procedència o les arrels dels antecedents. El país que volem el construïm cadascuna de les persones que convivim, que compartim este minúscul territori del món.

Som conscients que vivim en un món global. Som una xicoteta part d'un món que afronta grans canvis. Un procés accelerat que no apreciem amb les urgències i rapidesa del dia a dia. I nosaltres, en eixe context, ens preguntem: què pot fer la política i les institucions per millorar el benestar de la ciutadania? És més, tenim els instruments per a fer-ho? La Generalitat pot actuar?

Hi ha moltes coses a canviar i moltíssimes a conservar. Si posem la mirada en l'any 2050, sorgeixen algunes preguntes i especulacions d'interès. Permetrà el canvi climàtic continuar habitant les ciutats costaneres? I si el nivell del mar puja 1,5 metres? Com ens alimentarem? Què menjarem? On, com i qui ho produirà? Com ens mourem? Com i qui cuidarà les persones majors i les més dependents? Tindrem recursos per a fer-ho? Molts dels que estem ací no viurem per a contar-ho. Però a tots ens preocupa saber què hi deixarem, sobretot, als nostres fills i nets? De què hi viurem? Amb quins treballs ens guanyarem la vida? Amb quin model productiu? Continuarem sentint-nos i dient-nos valencians? En definitiva, és sostenible el país de les valencianes i els valencians?

Què n'hem de fer? No ho sabem. Necessitem una mirada estratègica i compartida que va molt més enllà d'un període electoral. El futur no existeix. És només una expressió per dir que pot passar de tot. Segons Bauman: "Som nosaltres, amb la nostra capacitat d'elecció, els qui fem possible que les coses passen."

D'acord amb l'empresària Agnès Noguera: "Si volem desenvolupar totes les nostres potencialitats, acabar amb la lacra de la desocupació i assegurar un futur millor a les següents generacions, és imprescindible que, de forma conjunta i urgent, treballem en el mig i llarg termini." Un objectiu que implica, segons esta empresària, "no deixar espai a la improvisació" i mantenir un fil conductor: "que no sólo nos permita saber a dónde vamos, sino que además nos enseñe de dónde venimos." És cert, som un poble amb molts anys d'història, què permet albirar un futur menys incert que altres. Som una nacionalitat històrica i no un invent de la Constitució espanyola de 1978.

Per això, hui voldria referir dos conceptes, la sostenibilitat i la desigualtat. La sostenibilitat és un concepte polisèmic, equivalent a estabilitat i continuïtat; a equitat i prudència en l'ús dels recursos, en les interaccions humanes amb l'entorn natural. És un concepte que, com saben vostès, té tres vessants: l'econòmic, el sociocultural i el mediambiental.

No hi ha cap societat sostenible, si no ho és en totes les dimensions, per més rica i poderosa que sembla. La desigualtat i la sostenibilitat són inversament proporcionals: a més desigualtat, menys sostenibilitat i, a l'inrevés, quan més prudents, equilibrades i equitatives són les interaccions humanes, major sostenibilitat. I segons l'ONU, el FMI i el Banc Mundial, a major desigualtat, major inseguretat, més igualtat, més estabilitat.

Pensem en les persones, en les dones i homes que viuen en la nostra terra, en este xicotet espai que tenim per viure les nostres vides. En el concepte *glocalitat*; per a entendre que som valencians i valencianes en un món global. I, en aquest context, què podem fer per millorar, per donar solucions des de les institucions i la política, conjuntament amb la societat, com podem respondre a les grans qüestions que tenim plantejades?

El paper de les Corts Valencianes

Les eleccions de maig 2015 van donar peu a una nova etapa en la política i les institucions valencianes. Després de 20 anys de majories absolutes del Partit Popular (la primera legislatura 95-99 amb acord amb Unió Valenciana), s'obria un nou escenari. Les Corts Valencianes més plurals, amb 5 grups parlamentaris (hem d'assenyalar que 106.000 valencians, el 4'26% votaren la candidatura d'Esquerra Unida). S'ha configurat una majoria nucleada sobre el programa del Pacte del Botànic. Un acord programàtic que impulsen 3 grups: Podemos, Compromís i Partit Socialista, i un nou Consell configurat amb 2 Grups Parlamentaris. Ens trobem en una etapa de Reparació i Renaixement del poble Valencià.

Què ens ha passat, perquè estem en esta situació? Ara tenim una perspectiva, que ens permet veure on som, quins són els nostres reptes i on volem anar en un futur pròxim. Des de les Corts Valencianes fem els nostre deures. Som conscients de la nostra responsabilitat. Intentem actuar amb el màxim rigor i en sintonia amb allò que esperen els nostres conciutadans de la nostra Institució.

Som un dels poders de la nostra Generalitat. El nostre paper no és subsidiari de l'Executiu. Som els encarregats de posar en marxa les propostes legislatives i controlar l'Executiu. En aquest sentit, els puc dir que fem el nostre treball. En el camp legislatiu i en el camp de control de l'Executiu. El President del Consell i els Consellers són, amb diferència, els més controlats de l'estat. Supervisada la seua acció en compareixences sobre les seues polítiques, preguntes puntuals al Ple de les Corts. Demanda d'informació i preguntes escrites. Ens autoimposem el que reclama a la nostra societat: el control escrupolós de l'ús i destinació dels diners públics; la màxima transparència en la nostra acció; el pressupost del 2017 conté partides per fer de l'edifici de les Corts, el Palau dels Borja eficient en matèria energètica, accessible al 100% i innovador en l'ús de les noves tecnologies. Hem de donar exemple.

Acords de les Corts en esta nova etapa

Llei de recuperació de RTVV

Una llei que vertebra i és fonamental és la que aprovarem el 29 de desembre de 2015; la referent a la recuperació del servei públic de radiodifusió i televisió d'àmbit autonòmic de titularitat de la Generalitat.

Des de novembre de 2013 estem sense RTVV i sense uns mitjans de comunicació públic; hem perdut la connexió entre nosaltres. Ens costa saber què passa a Elx, Oriola, Morella o Sueca. S'ha perdut eixa connexió que ens unia i que ens vertebrava. La majoria parlamentària formada per PSPV-PSOE, Compromís, Podemos i Ciudadanos feren un molt bon treball en la comissió de RTVV i Espai Audiovisual valencià, fruit de la qual aprovarem la llei i, recentment, ja hem elegit el president i membres de la Corporació Valenciana de Mitjans de Comunicació, que és l'organisme que ha de donar tots els passos adients per a que torne eixa radiotelevisió pública nostra.

Reforma de l'Estatut

Des de les Corts hem defensat, des de l'inici de l'actual legislatura, la reforma, la disposició addicional primera de l'Estatut. Hem anat fins a tres vegades al Congrés i ara, en continuar la legislatura a Madrid, la reforma continuarà amb el debat de la reforma a la comissió Constitucional del Congrés. Es tracta de blindar les inversions territorialitzades de l'Estat a casa nostra, segons el nostre pes poblacional, perquè sempre se'ns tracta i s'inverteix menys del que ens pertoca.

Finançament

Ple de les Corts de l'11 de maig de 2016. Una proposta finalment aprovada per tots els grups i que demostra que, des de les Corts, hi ha una consciència clara que estem finançats d'una forma inferior al que ens pertoca i això repercuteix en els serveis públics que prestem a la ciutadania. Eixe finançament que reclamen les Corts és per a:

- Educació
- Sanitat
- Protecció social
- Polítiques actives d'ocupació
- Ajudes a un accés digne a l'habitatge
- Defensa del medi ambient
- Infraestructures de qualitat
- Accés a la cultura i promoció d'un espai comunicatiu propi
- Desenvolupament d'activitats econòmiques

Esta defensa és un suport a la resolució de les Corts del 6 d'octubre de 2015, pel qual també s'aprovà per unanimitat reclamar una reforma del sistema de finançament i que reclama la compensació del dèficit que té l'Estat amb la Comunitat Valenciana i que està quantificat en 13.499 milions d'euros, des de 2002 a 2013, acreditat per una comissió d'experts.

Dret civil valencià

Hem pres acords en defensa del nostre dret civil, que ve del dret foral i que, en definitiva, és la capacitat de poder legislar a favor de les persones, com sí que ho poden fer altres autonomies. En este sentit, al Ple de les Corts del 13 d'abril de 2016, arribarem a un acord per instar el Govern que done una capacitat normativa plena a la Comunitat Valenciana en matèria civil, per a poder condicionar la nostra normativa autonòmica sempre dins dels límits legals.

Infraestructures

El Ple de les Corts ha reclamat en moltes ocasions la prioritat del Corredor Mediterrani. La darrera fou el 13 de gener de 2016.

Participació ciutadana

S'ha regulat novament el procediment de la ILP per a facilitar la participació de la ciutadania i reduir les barreres (Ple del 3 de desembre de 2015)

Pressupostos

Ara hem començat el treball parlamentari amb la recepció del Projecte de Llei de Pressupostos de 2017 i la seua llei d'acompanyament. Esta setmana, compareixen els consellers i ara obrim un interessant procés de comissions, de plens, de debat i de presentació d'esmenes per part dels grups parlamentaris al projecte fet des del govern.

També hem pres decisions per a la transparència, la pluralitat, en la lluita contra la corrupció... mesures que ens ajuden a dignificar la imatge del poble valencià i a projectar-nos cara a l'exterior com un poble honrat, treballador, honest, respectuós amb lleis... Tot això ens fa sentir-nos orgullosos del que som i ens vertebrava.

Hem aprovat la creació de comissions d'estudi de molta importància, com la que ha de fer la reforma de l'estatut i de la llei electoral valenciana per a garantir la pluralitat i la representació de tota la ciutadania. També, de temes més tècnics però no menys importants, com ara la qüestió de l'aigua, que ha de ser un tema tractat des del rigor i la professionalitat, hem de prendre mesures reals i efectives i no fer partidisme en una qüestió que és vital i molt sensible en molts punts del nostre territori.

Acords en comissió

En les comissions parlamentàries també es prenen decisions de gran importància que ens vertebraven perquè ens afecten a totes i tots, com ara:

- Revisió dels catàlegs de les vies pecuàries
- Petició de reducció dels mòduls IRPF als sectors agrícoles de la província d'Alacant
- Mesures d'ajuda al camp valencià
- Temes relacionats amb els transports públics per a demanar un millor servei i una millor connectivitat. Des de la petició de línies de ferrocarril històriques com Castelló-Vinaròs o Gandia-Oliva-Dénia a les millores de les existents o les rebaixes dels preus i descomptes per als usuaris.
- Tema d'infraestructures que ens vertebraven: des de la reivindicació del corredor mediterrani, la petició de finalització de carreteres, la petició d'inversió i l'estudi per a la millora de carreteres existents i de titularitat pública valenciana.
- La professionalització de l'administració pública valenciana
- Temes mediambientals, d'integració social, culturals, educatius... En definitiva, temes que ens afecten directament a totes i a tots i que s'estudien, es debaten i s'aproven a les Corts Valencianes.

Legislem, investiguem, estudiem... Volem conèixer i, per això, tenim en marxa comissions d'investigació sobre aspectes de l'acció de les nostres institucions. Ara mateix, comissions sobre CIEGSA i sobre les residències. Hem culminat, i poden accedir al dictamen, la Comissió sobre la Línia 1 del Metro de València.

Analitzem els reptes del futur. On volem anar i quines són les nostres fortaleses i debilitats. Així, doncs, tenim en marxa comissions d'estudi sobre problemes de futur. Una de les subcomissions més important és la que afecta a la problemàtica de l'aigua, l'escassetat del recurs i les implicacions d'aquest fet en molts àmbits: l'econòmic, l'ambiental, la salut pública. És un tema clau que ens ocupa. La Universitat d'Alacant disposa d'un bon centre de referència en este camp. Té un paper fonamental en preveure i proposar solucions de futur. Les Corts hem convocat els experts en aquest camp. Una mirada estratègica és absolutament necessària per a mirar els reptes del futur.

I els reptes són extraordinaris: el canvi climàtic, el manteniment i la millora del sistema de benestar, l'amenaça al sistema de pensions, el futur dels joves, l'envelliment de la població, el futur de la Unió d'Europa amb una greu crisi de legitimitat...

I, davant aquests reptes, quin paper han de jugar o juguem les Institucions? Tenim una funció clara: dialogar, parlamentar, cercar acords que ens permeten assenyalar o proposar solucions. Les Corts, com la política en general, ha de canviar, s'ha d'adaptar a les noves realitats i canvis que experimenten les nostres societats. Unes societats obertes, plurals, dinàmiques... i preocupades pel nostre esdevenir col·lectiu. Sempre serà

millor estar al món amb la nostra identitat, de forma autèntica i no impostada. Amb la nostra personalitat que sucursals o subordinats. La identitat en aquest sentit, també, és un element diferenciador i competitiu. Bàsic per als nostres productes i la nostra posició al món. La recerca de l'autenticitat, i de les arrels i la naturalitat.

Estem compromesos amb la recuperació de la connectivitat de les institucions. En el nostre cas, les Corts Valencianes, amb relació a la vida social, econòmica i política del nostre País, volem complir amb el mandat que se'ns ha atorgat, com a dipositaris d'un préstec en forma de vot és la nostra missió. I volem poder dir en veu alta que hem fet bé el nostre paper i que les Corts hem sabut servir al poble que ens ha donat la seua confiança.

En resum i per acabar, els dos reptes, a llarg termini, claus són la sostenibilitat i la desigualtat creixent en noves i diverses dimensions. Són les majors amenaces. Hi ha moltes coses per canviar i moltes per conservar. La política ha de servir per millorar les condicions de vida de la població. La desigualtat fiscal és la causa principal del nostre empobriment. Els valencians estem entre les regions més endarrerides d'Europa. L'agenda del valencianisme ara és la batalla pels drets de ciutadania, per rescatar persones, aprofundir en la democràcia i refer-nos com a poble. Sense un finançament just no hi haurà un nou model productiu, ni podrem bastir el nostre projecte. Les Corts Valencianes continuarem treballant per assolir consensos i per enfortir l'autogovern, per millorar el benestar, les condicions de vida de la ciutadania, d'una banda, i també per enllestir un imaginari col·lectiu, una identitat valenciana de la qual sentir-nos orgullosos, totes i tots, perquè som un poble que ve de lluny i que reclama, exigeix i necessita instruments per a conviure dins un estat autonòmic, integrat en un món global.